

het zeer winstgevend bloembollenkweekerijbedrijf, met den meesterknecht als directeur, de vroegere firmanten als houders van de weinige aandelen en commissaris;

29 Sept. 1927, B. 4126: inbreng van zijn bedrijf in een N.V., waarvan men in wezen eenig aandeelhouder en directeur met alle macht in handen;

27 Oct. 1927, B. 4136: fixeering na gunstige winstjaren van een gering dividend op het kleine geplaatste maatschappelijk kapitaal.

Of het daartegenover niet vaak zal kunnen gelukken de met de belangen der schatkist strijdige bedoelingen handig te camoufleren dat vrees ik ten zeerste en het caveat consules acht ik hier dan ook ten zeerste op zijn plaats.

Hebben we in het voorafgaande enkel beschikkingen kunnen citeeren betreffende de oprichting van naamlooze vennootschappen, de draagwijdte der wet heeft veel verder gevoerd. Men zie de voor de belastingadministratie gunstige beschikking van het Gerechtshof van 15 April 1926, B. 3857: Schenking van eene lijfrente voor 12 maanden door ouders aan hunne minderjarige kinderen. Deze beschikking heeft intusschen voor het vervolg geen effect, tengevolge van de wijziging van de wetten op de inkomstenbelasting en op de vermogensbelasting bij wet 28 April 1927, Stbl. no. 100. Men zie verder de eveneens voor de belastingadministratie gunstige arresten van 5 April 1928, B. 4208, ten aanzien van eene op abnormale wijze gesloten overeenkomst van levensverzekering, gepaard gaande met eene onder verband van de polis dier verzekering gesloten leening. Hiermede is een gat gestopt, dat naar *Sinninghe Damsté* op blz. 41 van zijn „Inleiding tot het Nederlansch Belastingrecht” het uitdrukt, het gebouw der vermogensbelasting op bedenkelijke wijze deed kraken. Nog gaf hij de toepassing der wet de Minister als zijne meening te kennen (res. 3 Mei 1926, no. 23, B. 4117), dat op eene overeenkomst, die voor de belastingheffing van geen invloed is, de wet buiten toepassing blijft. Het gold hier een kwestieus geval van al of niet wonen hier te lande; dit wordt wettelijk naar de omstandigheden en niet naar den inhoud eener overeenkomst beoordeeld.

Nu nog een woord over, ik zou haast schrijven, een persoonlijk feit. In de groote pers heb ik aan de inspecteurs zien verwijten, dat zij de procedure richtige heffing soms lastig vindende, er voorkeur aan geven, zie Hooge Raad 12 Januari 1927, B. 3985 en 30 November 1927, B. 4165, die klip te ontzeilen door de N.V. als niet wettig bestaande te qualificeeren, op grond dat bij hare oprichting partijen niet den werkelijken wil hadden om een vennootschap tot stand te brengen. Nog afgezien van de in het voordeel der inspecteurs pleitende rechtspraak, lijkt het verwijt ten eenenmale ongegrond, waar in zoodanig geval niet op grond van de wet richtige heffing tegen een „rechtshandeling” met redenen is te ageeren. Er is nog verder het volgende verschil. Heeft eene N.V. door gebreken bij haar tot stand komen nooit wettig bestaan, dan bestaat zij ook niet voor de heffing der wet op de dividend- en tantième-belasting, op welke wet niet toepasselijk is de wet richtige heffing. Wordt daarentegen op grond van art. 1 der laatstgenoemde wet met de rechtshandeling van oprichting der N.V. geen rekening gehouden voor de inkomstenbelasting enz., dan blijft de N.V. intact voor de dividend- en tantième-belasting.

Zooals onlangs een door de Arr.-Rechtbank te 's-Gravenhage gewezen vonnis uitwijst, is overigens de toestand van crediteuren van een niet wettig bestaande N.V. niet zóó tragisch als de groote pers dit wil doen aannemen. Van een chaos, waaraan soms Hooggeleerde schrijvers willen doen gelooven (Alg. Handelsblad 4 Juli 1928) is, dunkt mij, geen sprake. Ik zeg het overigens ad ultimum *Sinninghe Damsté* in zijn aangehaald

werk blz. 42 met overtuiging na: „dat de belastingadministratie verstandig genoeg is de kerk in het dorp te houden”.

B. VAN DEN BERG

LITERATUUR

Red. M. M. DEEN Jr. en A. ROBLES

De kritiek van Frederick Law Olmsted op „Profits”

„One of the judges gave first place and two of the judges gave second place to *Frederick Law Olmsted* landscape architect Brookline, Massachusetts”

„We (F. en C.) consider Mr. *Olmsted* the best critic among the 435; partly, perhaps, because he states our position accurately as far as he goes, and partly because we agree substantially with all that he says.”

Men ziet, zoowel volgens de jury als volgens de schrijvers zelf, staat O.'s kritiek op een zeer hoog peil. Dit neemt niet weg, dat m.i. gemeten met kontinentaal-Europeeschen maatstaf, ook O.'s kritiek nog zeer veel te wenschen overlaat. Want ook hij laat, evenals S. en F. en C. na, de fundamentele onderscheidingen tusschen een ruil- en een geldeconomie en een maatschappij van vrije concurrentie tegenover die met een monopolistische bezitconcentratie scherp naar voren te brengen. Daarentegen komt het onderscheid tusschen een statische en een dynamische economie bij hem in voldoende mate tot haar recht.

Als *Robinson* een uitvinding doet, heeft hij de keus of met even hard werken veel meer, dan wel met minder werken dezelfde of slechts iets meer welvaart te genieten. Hetzelfde geldt ook voor de huidige kapitalistische maatschappij als geheel beschouwd.

„Now it is fundamentally obvious that under such an economic system, if the average per capita production and consumption of economic goods are to be progressively increased, through increasing knowledge, skill, efficiency, etc., this is only another way of saying that there is to be a progressive increase both in the value (measured in resultant economic goods) of the contribution by all individuals of effort, skill and capital to production, and at the same time, in the purchasing power (measured in economic goods) of the money received by all individuals in their capacity as producers. Such progressive increase in the purchasing power of the money received as wages, dividends, etc., may theoretically take the form of a progressive decrease in the price-level of economic goods, while the average money compensation to producers remains fairly constant; or it may take the form of a progressively rising scale of money compensation to producers (in the form of wages, dividends, etc.) while the general price-level of economic goods remains fairly constant”

Maar de economische vooruitgang kan ook in meer vrijen tijd en ontspanning worden omgezet.

„If the gains due to increasing economic efficiency, were to be thus completely diverted from the economic field to the non economic field, the amount of economic goods produced and consumed would tend to remain constant, but the amount of time and effort devoted to such production would progressively diminish, and the time devoted to non-economic activities, such as play and art and science, would progressively increase”.

Tot zoover laat de analogie tusschen *Robinson's* huishouding en die van de maatschappij niets te wenschen over. Maar helaas is het het noodlot van de moderne universiteits-economie, gedreven door de zucht het bestaande zooveel mogelijk te rechtvaardigen en de geweldige bezwaren en gevaren uit de ongelijk-

matige rijkdomsverdeeling voortvloeiend (werkstakingen, krisissen, imperialisme etc.) zooveel mogelijk over het hoofd te zien, om deze analogie te ver door te voeren.

Met tijdelijke wanverhoudingen tuschen vraag en aanbod voortspruitend uit wisseling in behoeften, uitvindingen, mode invloeden enz. is zulks nog doenlijk. Immers ook *Robinson* zal, gesteld hij kan plotseling geen visch meer verdragen, z'n werkkracht van vischvangst naar jacht moeten dirigeren en een partijtje reeds gevangen visch als voor hem waardeloos moeten neschouwen.

Deze verschijnselen, waarbij een tendens naar een nieuw statisch evenwicht zich tegen alle dynamische storingen in blijft doorzetten, zijn echter van geheel anderen aard dan de „up and downs” der conjunkturbeweging, die juist aantoonen, hoezeer een eigenlijk statisch evenwicht aan de kapitalistische maatschappij ontbreekt en haar ontwikkeling zich slechts in een abnormale dynamika kan voltrekken.

Een analogie met *Robinson's* huishouding ontbreekt hier geheel en al en wie de crisis uit physische of psychische oorzaken wil verklaren (verloop der zonnevlekken, regenval, up and downs van overdreven optimisme en pessimisme etc.) miskent haar eigenlijke karakter evenzeer, als wie haar geheel en al uit oorzaken bij het geld gelegen, wil verklaren. De hoofdoorzaak der conjunkturbeweging ligt in de, uit de ongelijkmatige bezitsverdeling voortvloeiende, wanverhouding tussehen voortbrengend vermogen (door de moordende konkurrentie op industriegebied zoo hoog mogelijk opgevoerd) en massaverbruik.¹⁾ *Robinson* en *Vrijdag* kunnen coöperatief samenwerken op voet van gelijkheid (verdeling van het produkt in tweeën, naar capaciteit of naar behoefte), maar ook samenwerken op voet van ongelijkheid (als heer en slaaf, grondeigenaar en loonarbeider etc.) In het laatste geval kan toepassing van een arbeidsparende uitvinding werkloosheid en verhogering van *Vrijdag* ten gevolge hebben. Iets dergelijks geldt voor de huidige ordening, waarin immers het arbeidsleger der *Vrijdags*, door gemis aan grond- en kapitaalbezit, evenmin voor zich zelf kan werken.

Op dit kardinale punt laat O.'s „Essay” te wenschen over. Hij ziet in, dat „if the wages-plus-dividends fund is distributed in too large a measure to persons who already have enough of the goods which are being produced and in too small a measure to the only people who want more of these goods, cumulative maladjustment of production and consumption is inevitable”. Maar z.i. „in the very long run such a condition would tend to correct itself”, terwijl hij zulks van veel minder beteekenis acht dan „the direction of productive effort away from fields relatively oversupplied into fields relatively undersupplied. The trouble is that even that kind of shift is often too slow, and it is this which necessitates the arbitrary temporary curtailment of production in certain relatively over-supplied fields without opportunity to transfer the effort into other fields.”

O. gaat zelfs zoo ver beide wanverhoudingen als van denzelfden aard te beschouwen.

„Whether any general temporary maladjustment between productive capacity and effective demand (backed by money) be regarded mainly as a misdirection of productive effort, or whether it be regarded mainly as a relative misdirection in the distribution of income in either case is it a maladjustment of precisely the same character as a relative overproduction of some one kind of goods.”

Geen wonder, dat O. als hoofdoorzaak der conjunkturbewe-

ging overdreven optimisme en pessimisme beschouwt en derhalve aanhanger van de, uit economisch oogpunt, principieel onhoudbare psychologische theorie blijkt te wezen. (Men leze contra die theorie o.a. W. *Heinrich*: Grundlagen einer universalistischen Krisentheorie blz. 144 e.v.).

Slechts aan het slot van O.'s „Essay” breekt even een beter inzicht door, dat echter dadelijk weer door een paar foutieve zinsneden wordt gevolgd. O. schrijft n.l. op blz. 71, aan het eind van zijn kritiek:

„In closing, I must admit that even if it be granted that general business depressions, at least in their more acute form, are mainly due to psychological causes of the panic type ... it remains true that they also depend on underlying impersonal economic facts which appear to operate through the mechanism described by the authors of *Profits*

But is it not true that precisely this mechanism is needed in order to force a correction of the underlying defects of the economic situation, such as misdirection of productive energy (too much into the then predominant channels and too little into others), or such as a general price-level too high for the prevailing scale of compensation to producers?

The real trouble lies not in the function performed by this mechanism but in the jerkiness of its operation”.

Tot zoover het „Essay” van O.; in een volgend artikel iets over dat van C. F. *Bickerdike*.

Mr. Dr. A. SPANJER

PRIJSVRAAG INZAKE BOEKHOUDING VAN WEGUITGAVEN, UITGESCHREVEN DOOR DE NEDERLANDSCH-INDISCHE WEGENVEREENIGING¹⁾

Gevraagd wordt in een voor de praktijk over te nemen vorm te ontwerpen de inrichting der boekhouding van wegutgaven, waarbij een scheiding kan worden gemaakt tussehen uitgaven t.b.v. nieuw werk, herstellingswerk en onderhoudswerk; alsmede tussehen uitgaven t.b.v. verschillende verhardingen en andere werken; en tevens tussehen uitgaven aan arbeidsloonen, materialen en materieel.

De eischen, waaraan de boekhouding moet voldoen, zijn: eenvoud en overzichtelijkheid, zoodat deze is in te voeren door alle wegbeheerders en in staat stelt tot geregelde controle evenzeer als tot gemakkelijke vaststelling van eenheidsprijzen, welke onderlinge vergelijkingen mogelijk maken tussehen verschillende werken zoowel als tussehen onder verschillende omstandigheden uitgevoerde, gelijke werken.

De oplossing dient vergezeld te gaan van modellen voor de gedachte boekhouding en de daaraan ondergeschikte werkstaten, waaruit zal moeten blijken, dat ze eenvoudig is te voeren met een minimum administratieve kennis en werkzaamheid.

De uitgeloopte prijs bedraagt f 500.—, waarvoor desverlangd een gouden medaille, geslagen op het stempel der N.I.W.V., kan worden uitgereikt.

Oplossingen worden ingewacht vóór den 1en April, 1929, bij den Voorzitter der N.I.W.V., adres Technische Hoogeschool, Bandoeng.

¹⁾ Men bedenke, dat al stijgen massaverbruik en loon, ze relatief tegenover het sterk toenemend productief vermogen, constant blijven, zelfs dalen.

¹⁾ Wij voldoen gaarne aan het verzoek van den vertegenwoordiger in Nederland dezer Vereeniging tot publicatie der prijsvraag in dit Maandblad.
Red.